

Wawrzyniec Konarski

Politolog o polityce. Wywiady, komentarze, opinie i ekspertyzy (2008–2014)

Wydawnictwo Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2014, 233 s., ISBN 978-83-63183-59-2

Książka Wawrzyńca Konarskiego to zbiór wywiadów, komentarzy i analiz autora na temat bieżących wydarzeń i procesów politycznych w Polsce, które były publikowane w latach 2008–2014 w mediach drukowanych (również zagranicznych), audiowizualnych, a także w pracach zbiorowych oraz w internecie. Teksty zostały podane chronologicznie, a w ich doborze nie ma przypadkowości. *Politolog o polityce* to nie tylko pierwsza taka publikacja w dorobku Konarskiego, ale również jedna z nielicznych w nurcie publicystyki medioznawczej. Jej autor to znany politolog i badacz problematyki systemów politycznych, partii i systemów partyjnych w Europie oraz nacjonalizmów europejskich, etnopolityki i ruchów etnoregionalistycznych na starym kontynencie. Specjalizuje się w irlandzkiej kwestii narodowej i jest autorem kluczowych publikacji w tym zakresie¹. Co skłoniło badacza do przygotowania publikacji szczególnej w swej formule i charakterystyce? Wnikliwa i wieloletnia obserwacja sceny politycznej i obecnych na niej reprezentantów publicznych (należących zarówno do ugrupowań rządzących, jak i działających w ramach opozycji), których poziom pozostawia, niestety, wiele do życzenia. Potwierdzeniem tego faktu są opinie medialne oraz wyniki badań. Książka może więc być cennym źródłem informacji dla uczestników życia publicznego, i – jeśli tylko zechcą wycią-

gnąć właściwe wnioski – dopomóc im w auto-korekcie swego postępowania.

Komentarze i analizy Konarskiego otwierają dyskusję na temat konieczności uprawiania wybranych rodzajów aktywności medialnej przez naukowców reprezentujących nauki humanistyczne i społeczne. Zaletą takiego typu publikacji, wciąż pozostającej w zakresie politologicznej ekspertyzy naukowej, jest przede wszystkim jej użyteczność, która może prowadzić do indywidualnych refleksji i formułowania wniosków o polskiej polityce. Łatwa przyswajalność takiej formuły jest także podyktowana wiarygodnym przekonaniem o obiektywnych źródłach wniosków wysnutych przez autora nie tylko na podstawie szerokiej wiedzy o historii i mechanizmach funkcjonowania polskiej polityki, ale również dzięki pragmatycznej dedukcji.

Poza głęboką analizą polskiej polityki z perspektywy przekazów medialnych zamierzeniem autora jest również wyraźne zaakcentowanie społecznej roli naukowców zapraszanych do wygłaszania w mediach komentarzy i ocen faktów ze sfery publicznej. Można pokusić się o stwierdzenie, że to właśnie oni stanowią trzecią (poza politykami i dziennikarzami), najbardziej obiektywną stronę uczestników debaty publicznej, których wnioski wpływają na opinię publiczną w sposób przekonujący i wiarygodny. Wywiady naukowe i teksty publicystyczne to źródło wie-

¹ Zob. W. Konarski, *System konstytucyjny Irlandii*, Warszawa 2005; *Pragmatycy i idealisci: Rodowód, ideologia i ewolucja ugrupowań politycznych nacjonalizmu irlandzkiego w XX wieku*, Pułtusk–Warszawa 2001; *Nieprzejednani: Rzecz o Irlandzkiej Armii Republikańskiej*, Warszawa 1991.

dzy konstatającej i prognozującej, przydatnej politykom, przedstawicielom biznesu, administracji i zarządzania oraz studentom kierunków humanistyczno-społecznych, przyszłym uczestnikom życia publicznego. Autor podkreśla pilną konieczność podniesienia poziomu kultury politycznej i nieustannego prowadzenia debaty eksperckiej. Zdaniem Konarskiego jest to możliwe jedynie w relacji dziennikarz–naukowiec, ponieważ konfrontacja opinii ekspertów i polityków jest zbyt emocjonalna i pozbawiona merytorycznego sensu, szczególnie w przypadku działaczy sceny politycznej.

Pierwsza część książki zawiera 34 wywiady, których politolog udzielił m.in. „Gazecie Olsztyńskiej”, „Rzeczpospolitej”, „Newsweekowi Polska” oraz portalom internetowym Wirtualna Polska i Mojeopinie.pl. Na drugą część składa się 40 komentarzy Konarskiego dla Polskiej Agencji Prasowej oraz ekspertyza dla „Rzeczpospolitej” i opinia dla Wirtualnej Polski.

Ogromną zaletą książki jest możliwość wygodnego porównania zaprezentowanych analiz politologicznych z rzeczywistymi wydarzeniami, a tym samym – dokonania z perspektywy terażniejszości oceny tych analiz pod kątem trafności. Przykładem może być wywiad przeprowadzony przez red. Annę Kalocińską dla Wirtualnej Polski 22 lutego 2011 roku, w którym politolog rozważa sposoby działania Platformy Obywatelskiej w sytuacji spadku poparcia dla tej partii w sondażach opinii publicznej w styczniu 2011 roku. Konarski widział wówczas realną szansę uzyskania przez Donalda Tuska ważnej funkcji europejskiej oraz, w przypadku wygrania wyborów przez PO w mocnym stylu, kontynuowania wariantu koalicji z Polskim Stronnictwem Ludowym. Z kolei w rozmowie z dziennikarką, przeprowadzonej również dla Wirtualnej Polski 3 marca 2013 r., politolog postrzegał wzmocnienie pozycji Grzegorza Schetyny w PO jako realne zagrożenie dla Donalda Tuska, co – jak wiadomo – skończyło się dla Schetyny, wówczas drugiego człowieka w partii, jego całkowitą

marginalizacją zarówno w partii, jak i w świecie polityki. Sprawdzenie się powyższych scenariuszy z perspektywy końca 2014 roku nie tylko potwierdza wysokie umiejętności analityczne autora, ale także ujawnia sposoby dochodzenia do wartościowych konkluzji z punktu widzenia wieloletniego badacza procesów politycznych.

Zbiór różnych form ekspercko-analitycznej aktywności Konarskiego w mediach to krytyczna i syntetyczna ocena polskiej polityki, choć nie tylko jej. Zachowanie chronologii tekstów oraz ich dobór umożliwiają zaobserwowanie stałych cech polskiej klasy politycznej, m.in. obsesji reelekcji i sondażokracji, co może być dowodem na oligarchiczny charakter polskiej polityki.

Warto dodać, że zakres spraw poruszanych w wywiadach z Konarskim nie jest ograniczony wyłącznie do polskiej polityki. W rozmowach politolog porusza także kwestie wielokulturowości, etnopolityki, społeczeństwa obywatelskiego oraz mediów, których postępująca komercjalizacja, tabloidyżacja i unifikacja doprowadzą, jego zdaniem, do wyjąłowania intelektualnego odbiorcy i spotęgowania szumu informacyjnego. W opinii autora zjawiskiem coraz powszechniejszym jest brak poczucia odpowiedzialności u części osób publicznych za swoje wypowiedzi w mediach. W ten właśnie sposób media kreują pewne postawy i stereotypy, co sprzyja wytworzeniu w nich poczucia bezkarności. Z kolei głównym narzędziem do popularyzowania kultury masowej i powielania opinii pozostaje internet. Niektóre z zaprezentowanych fragmentów tekstu to osobiste refleksje Konarskiego, m.in. nad cechami współczesnych czasów: materializmem, konsumpcjonizmem i pesymizmem.

Formuła publikacji wpisuje się w trend, który jest obecny w debacie społecznej już od kilku lat. Dynamiczny rozwój dyskusji ekspertów i profesjonalistów różnych dziedzin życia społecznego i politycznego, zarówno dziennikarzy,

jak i polityków, widać przede wszystkim w internecie². Wydaje się więc, że praca Konarskiego idzie o krok dalej, nie tylko utrwalając pozycję autora jako eksperta medialnego i komentatora bieżących wydarzeń społeczno-politycznych, ale

także wskazując na konieczność kontynuowania tej atrakcyjnej formuły publicystycznej sporadycznie praktykowanej przez naukowców.

Aleksandra Szmitkowska

² <http://www.mojeopinie.pl>, <http://www.wszystkoconajwazniejsze.pl>, <http://www.weszlo.pl>, <http://www.studioopinii.pl> [dostęp: 30.08.2014].

Bartłomiej Secler

Ksiądz Józef Tischner w środkach społecznego przekazu w Polsce w latach 1955–2000. Studium politologiczno-medioznawcze

Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań 2014, 212 s., ISBN 978-83-63795-90-0

Autor omawianej książki jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, znanym ze swego zainteresowania mediami katolickimi. W swoim dorobku posiada kilkanaście esejów i artykułów na ten temat, drukowanych w czasopismach naukowych bądź w publikacjach zbiorowych. Omawiana książka, przygotowana w oparciu o rozprawę doktorską obronioną w 2011 r., stanowi – w pewnym sensie – podsumowanie jego dotychczasowych zainteresowań badawczych.

Warto zauważyć, że autor podjął się niełatwego – choćby ze względów metodologicznych – zadania badawczego. Polega ono przecież na analizowaniu aktywności publicznej człowieka nieprzeciętnego, który z racji swej szczególnie bogatej osobowości, wrażliwości i aktywnej działalności społecznej, a przede wszystkim obszernej spuścizny naukowej i publicystycznej, cieszył się ogromnym szacunkiem i popularnością wśród znacznej części społeczeństwa. Choć trzeba uczciwie powiedzieć, że miał też niemałą grupę zagorzałych przeciwników, którzy do koń-

ca jego życia (zmarł 28 czerwca 2000 r.) zaciekle i konsekwentnie krytykowali go za postawę i poglądy. Jednym z ważniejszych powodów było pewnie to – na co słusznie zwraca uwagę Secler – że ks. Tischner jako człowiek, kapłan i filozof „proponując »myślenie według wartości«, poszerzał horyzonty, inspirował, budził nadzieję na lepsze jutro, uczył korzystania z »nieszczonego daru wolności«. Niejednokrotnie zabierał głos w debacie publicznej, wyrażając stanowisko, często krytyczne, w sprawach ważnych dla państwa, Kościoła czy polskiego społeczeństwa”. Wprawdzie analizowanie i ocena wizerunku medialnego takiej osoby są frapujące i inspirujące poznawczo, ale równocześnie – niełatwe, zarówno w sensie metodologicznym, jak i tym bardziej – merytorycznym.

Nie bez znaczenia dla sposobu ujęcia tematu, widocznego zarówno w znanej mi dysertacji doktorskiej, jak i w omawianej książce, był szczególny stosunek ks. Tischnera do mediów. Secler słusznie twierdzi, że krakowski filozof „należał do nielicznej grupy księży, którzy w latach siedemdziesiątych, osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia zabie-